

The Study of Guideline for Desired Morality and Ethics Cultivation of Thai Higher Education Students¹

Rungnapa Tangchitcharoenkhul²

Wichuda Kijtorntam³

Sureeporn Anusasananan⁴

Pikun Ekwarangkoon⁵

Janpen Tangjitjaroenkun⁶

Received: April 8, 2016

Accepted: May 2, 2016

Abstract

The purposes of this research are 1) to study and formulate the conceptual framework pertaining to indicators and guidelines for desired morality and ethics cultivation of higher education students corresponding to Thai higher education context and to examine the indicators and guidelines for evaluating desired morality and ethics cultivation, 2) to evaluate desired morality and ethics cultivation of higher education students, 3) to evaluate guidelines for desired morality and ethics cultivation of higher education students corresponding to Thai higher education, 4) to study factors affecting desired morality and ethics cultivation of Thai higher education students. The research findings were 1) Seventy eight related literatures were reviewed for synthesis the conceptual framework pertaining to indicators and guidelines for desired morality and ethics cultivation of Thai higher education students and 6 experts and 120 stakeholders helped verifying the content validity, appropriateness, feasibility and utility. They were 2 components of desired morality and ethics cultivation of higher education students 1.1) moral and ethic to themselves composed of 7 sub-indicators 1.2) moral and ethic to others composed of composed of 4 sub-indicators, and guidelines for desired morality and ethics cultivation of higher education students corresponding to Thai higher education composed of 7 components: morality and ethics cultivation of higher education students through educational institutions, family, media/press, religion/ideology/beliefs, government policy, faith persons and community 2) The result of current and goal evaluation of desired morality and ethics cultivation of Thai higher education students evaluated from 4 groups of stakeholders (students, faculty members, administrators, parents) were significant different between current and goal evaluation of all desired morality and ethics cultivation of Thai higher education students. 3) The guidelines for desired morality and ethics cultivation of higher education students corresponding to Thai higher education results using Data Envelopment Analysis found that education institutes ought to increase morality and ethics cultivation of higher education students through educational institutions, family, media/press, religion/ideology/beliefs, government policy, faith persons and community, 3-5 components by either increasing (8.31–56.26%). 4) The result of multi-level analysis indicated that factors explaining the desired morality and ethics cultivation of Thai higher education students were morality and ethics participation of students, morality and ethics cultivation of higher education students through educational institutions and family.

Keywords: guidelines, desired morality and ethics, morality and ethics cultivation, higher education students

¹ This research was funded by the Office of the National Research Council of Thailand (NRCT)

² Lecturer in Graduate School, Suan Dusit University

³ Assistant Director, Behavioral Science Research Institute, Srinakarinwirot University

⁴ Head of Educational Research, Measurement and Statistic Department, Faculty of Education, Burapa University

⁵ Vice Dean, Faculty of Education, Kasetsart University

⁶ Assistant Dean, Faculty of Science at Sriracha, Kasetsart University, Sriracha Campus

การศึกษาแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาไทย¹

รุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกุล²

วิชุดา กิจจรธรรม³

สุริพร อนุศาสนนันท์⁴

พิกุล เอกวางกูร⁵

จันทร์เพ็ญ ตั้งจิตเรณูกุล⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อกำหนดกรอบของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ 2) เพื่อประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย 3) เพื่อประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ผลการวิจัย พบว่า 1) จากการสังเคราะห์จากเอกสารของประเทศไทยและต่างประเทศ จำนวน 78 ฉบับ เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน และจากการสำรวจความคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสียจำนวน 120 คน ทั้งนี้ ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 1.1) ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ย่อย และ 1.2) ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ย่อย ส่วนแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมพบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือผ่านทางสถาบันการศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ สื่อมวลชน ชุมชน และบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา 2) ผลการประเมินเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 4 กลุ่ม (ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง) พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวบ่งชี้ 3) ผลประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาด้วยการวิเคราะห์วงรอบข้อมูล พบว่า สถาบันการศึกษาต้องวางนโยบายเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ด้วยการปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ผ่านสถาบันการศึกษา ครอบครัว สื่อ/สื่อมวลชน สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา และชุมชน โดยแต่ละสถาบันการศึกษาต้องปรับเพิ่ม 3-5 องค์ประกอบ (8.31-56.26%) และ 4) ผลการวิเคราะห์หวัพระดับ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย คือ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว

คำสำคัญ: แนวทาง คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาระดับอุดมศึกษา

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

² อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

³ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ หัวหน้าภาควิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

⁵ รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁶ ผู้ช่วยคณบดี คณะวิทยาศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

บทนำ

สังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี สภาพแวดล้อม การหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตก มีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยปัจจุบันในด้านที่กล่าวมา ทำให้คนเรามีความเห็นแก่ตัวจนยอมใช้ทุกวิธีทางในการแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ทั้งนี้สาระของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยกำลังคนในอนาคตจะต้องมีคุณภาพ โดยการพัฒนาให้เกิดคุณภาพนั้นนอกจากจะให้การศึกษามีคุณภาพแล้วยังจะต้องมีเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้เกิดสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพปัจจุบัน ปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาได้เพิ่มความหนักใจให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และผู้ปกครองเป็นอย่างมาก สภาพพฤติกรรมนักศึกษาโดยทั่วไปที่ก่อความไม่สบายใจแก่ครูอาจารย์ มีอยู่หลายรูปแบบ ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ เช่น การไม่ตั้งใจเรียน การหนีเรียน การแต่งตัวไม่สุภาพ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำท่าที่ไม่สุภาพและเหมาะสมในที่ต่าง ๆ การพกพาอาวุธและยกพวกเข้าชกต่อยกัน การดื้อนรับน้องใหม่ด้วยวิธีทารุณและโหดร้ายต่าง ๆ การแสดงความรักต่อกันระหว่างนักศึกษาชายหญิงในลักษณะที่ไม่เหมาะสม จากสภาพดังกล่าวแสดงถึงการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาอย่างน่าเป็นห่วง สมควรที่ผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาหรือผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมจะได้รับหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ให้บรรเทาเบาบางลงให้ได้โดยเร็ว (จักรพันธ์ จันทรเจริญ, 2551)

ทั้งนี้คุณธรรมที่จำเป็นจะต้องมีการปลูกฝังหรือพัฒนาให้เกิดขึ้นตามกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ศึกษาไว้ โดยไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์ (2531) สรุปว่าสังคมจะเจริญงอกงามได้ คนในสังคมจะต้องมีคุณธรรม การพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณธรรมระดับภาพรวม จึงได้สังเคราะห์คุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมตามแนวพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว โดยแบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ 1) *คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน* ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน การพึ่งตนเอง ความมีวินัย ความรับผิดชอบ 2) *คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง* ได้แก่ ฉันทะ ความศรัทธา สัจจะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ และความกตัญญู 3) *คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง* ได้แก่ ความมีสติความรอบคอบ และความตั้งใจให้ดี และ 4) *คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน* ได้แก่ ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และความอะลุ่มอล่วย ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน

นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547) กล่าวว่าการมีคุณภาพชีวิตที่มีความสุข สามารถพิจารณาได้ 3 ระดับ คือ *ระดับที่ 1 ทัศนคติที่ดีต่อหรือประโยชน์ปัจจุบัน* เป็นจุดหมายขั้นต้นที่ต้องพิจารณาเป็นพื้นฐานก่อน เป็นคุณภาพชีวิตด้านวัตถุหรือรูปธรรม มี 4 ประการ กล่าวคือ ประการแรก ความขยันหมั่นเพียร รู้จักใช้ปัญญาในการดำเนินการ เรียกว่า อุฏฐานสัมปทา ประการที่สอง รู้จักรักษาทรัพย์สินและผลแห่งกิจการงานให้รอดพ้นอันตรายไม่เสื่อมเสีย เรียกว่า อารักขสัมปทา ประการที่สาม รู้จักเสวนาคบหาคนที่เกื้อกูลแก่การงาน ความดีงาม และความก้าวหน้าของชีวิต เรียกว่า กัลยาณมิตตตา ประการสุดท้าย รู้จักเลี้ยงชีวิตแต่พอดี ให้มีความสุขได้โดยไม่สُر่ยุสُر่ร้ายฟุ่มเฟือย สามารถประหยัดทรัพย์ไว้ให้เพิ่มพูนขึ้นได้ เรียกว่า สมชีวิตา *ระดับที่ 2 สัมปรายิกตกะ หรือประโยชน์เบื้องหน้า* เป็นจุดหมายขั้นเลียดาเห็น เน้นด้านนามธรรมให้ชัดขึ้น เป็นการดำเนินชีวิตโดยสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย รู้จักเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ประโยชน์ด้านนี้ทำให้คุณภาพ

ชีวิตดีเพราะรู้สึกกว่าชีวิตมีคุณค่า มีความหมาย ทำให้เกิดปิติ อิ่มใจและความสุขที่ลึกซึ้งยั่งยืน ระดับที่ 3 *ปรารถนาหรือประโยชน์อย่างยิ่ง* เป็นจุดหมายสูงสุด ในระดับนี้บุคคลจะมีจิตใจไม่หวั่นไหว มีความมั่นคงทางใจ เมื่อเจอกับความผันผวนแปรปรวน อันได้แก่ โลกธรรม 8 ได้ลาภ เสื่อมลาภ ได้ยศ เสื่อมยศ นิินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์ หรือการแปรปรวนของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สังคม เหตุการณ์บ้านเมืองของชีวิต ก็สามารถปรับจิตใจให้เป็นอิสระไม่หวั่นไหวมั่นคงไว้ได้

ส่วนทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้กล่าวถึงคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่ควรให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ได้แก่ 1) ขยัน 2) ประหยัด 3) ซื่อสัตย์ 4) มีวินัย 5) สุภาพ 6) สะอาด 7) สามัคคี และ 8) มีน้ำใจ นอกจากนี้ นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2550) ศึกษาการสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม สรุปว่าชุดตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม 3 ชุด รวม 14 ตัวบ่งชี้ ชุดแรก คือ ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วยความเป็นอิสระ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ความมีวินัย และความอดทน ชุดที่สอง คือ ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมประโยชน์ปัจจุบัน ประกอบด้วย ฉันทะ ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีสติสัมปชัญญะ และชุดที่สาม คือ ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมประโยชน์เบื้องหน้า ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความสามัคคี ความเป็นกัลยาณมิตร และความกตัญญูทวาที สำหรับ ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นเร่งด่วนสำหรับการเฝ้าระวังระดับคุณธรรมจริยธรรม (Moral Watch) ในสังคมไทยมี 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต 2) ความรับผิดชอบ 3) ความมีสติสัมปชัญญะ 4) ความขยันหมั่นเพียร และ 5) ความมีวินัย ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ทั้งนี้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กเล็กคือนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา สำหรับในส่วนของอุดมศึกษายังไม่พบมากนัก ผลการวิจัยนี้จะสะท้อนภาพของระดับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป ตลอดจนผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยวางแผนการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาให้มีความรู้คู่คุณธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดกรอบของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย
2. เพื่อประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยตามตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) 4 กลุ่ม คือ นักศึกษา คณาจารย์ ผู้บริหาร และผู้ปกครอง โดยพิจารณาศึกษาจากการเปรียบเทียบการประเมินสภาพปัจจุบันและเป้าหมายระดับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย เพื่อให้ได้ช่องว่าง (Gap) ที่ต้องการพัฒนา
3. เพื่อประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร รวม 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง การพัฒนาตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษาของไทย มีรายละเอียด ดังนี้คือ

การสืบค้นเอกสารและงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และนำสาระจากเอกสารและงานวิจัยทั้ง
ของไทยและต่างประเทศมาวิเคราะห์จัดแยกหมวดหมู่ตามประเด็นที่กำหนด ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำผล
การสังเคราะห์กรอบตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
ของไทย ดังกล่าวมาสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้หลักและตัวบ่งชี้ย่อยของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษาของไทยที่คัดสรร การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดเป็นการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่สอง การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบ
คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย มีรายละเอียด ดังนี้คือ

1. การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบคุณธรรมจริยธรรม
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินคุณธรรม
จริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย มีรายละเอียดดังนี้คือ

1.1) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของตัวบ่งชี้ แนวทางการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และ
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย
โดยผู้วิจัยนำตัวบ่งชี้ แนวทาง และเครื่องมือประเมินที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ได้มา
โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญรวม 4 ข้อ คือ 1) มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารระดับอุดมศึกษา
ไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท 3) มีประสบการณ์ในการทำงานหรืองานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรมจริยธรรม และ 4) เป็นผู้มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ทั้งนี้
การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน เกี่ยวกับคุณภาพในด้านความตรง
ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของตัวบ่งชี้ แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และคุณภาพเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

1.2) จากข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย

การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบคุณธรรมจริยธรรม
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดคุณธรรมจริยธรรม
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย รวม 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม (Appropriateness)
ความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย
4 กลุ่ม รวม 120 คน

การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (Reliability) และอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของเครื่องมือวัด โดยผู้วิจัยนำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม รวม 120 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการประเมิน โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตามวิธีของครอนบาคโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา และค่าอำนาจจำแนก โดยจะเลือกสรรตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยที่เหมาะสมไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่สาม การประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

การประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยตามตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจากผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม โดยพิจารณาศึกษาจากการเปรียบเทียบการประเมินสภาพปัจจุบันและเป้าหมายระดับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย เพื่อให้ได้ช่องว่าง (Gap) ที่ต้องการพัฒนา และการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ในขั้นตอนนี้ใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณ

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานครรวม 6 แห่ง โดยกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลคือผู้มีส่วนได้เสีย รวม 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 1,140 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยวิธีการเลือกแตกต่างกันดังนี้ กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 6 แห่ง ๆ ละ 10 คน รวม 60 คน ได้มาโดยใช้เกณฑ์ในการเลือกผู้บริหารสถานศึกษารวม 3 ข้อ คือ 1) มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารระดับอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และ 3) มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรมจริยธรรม ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ได้มาโดยการเลือก 6 แห่ง ๆ ละ 20 คน รวม 120 คน ส่วนการสุ่มตัวอย่างนักศึกษาและผู้ปกครองทั้งสาขาวิทยาศาสตร์และสาขาสังคมศาสตร์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากมหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่ง ๆ ละ 80 คน รวม 960 คน รวมทั้งสิ้น 1,140 คน โดยประเมิน 1) สภาพปัจจุบัน 2) เป้าหมายระดับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และ 3) แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสภาพปัจจุบัน และเป้าหมายระดับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และแบบประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ

1) การประเมินสภาพปัจจุบันและเป้าหมายระดับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยเพื่อให้ได้ช่องว่าง (Gap) ที่ต้องการพัฒนาตามตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ตลอดจน การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

2) การประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

การประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มละ 10 คน รวม 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการประเมินสภาพปัจจุบัน และเป้าหมายคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

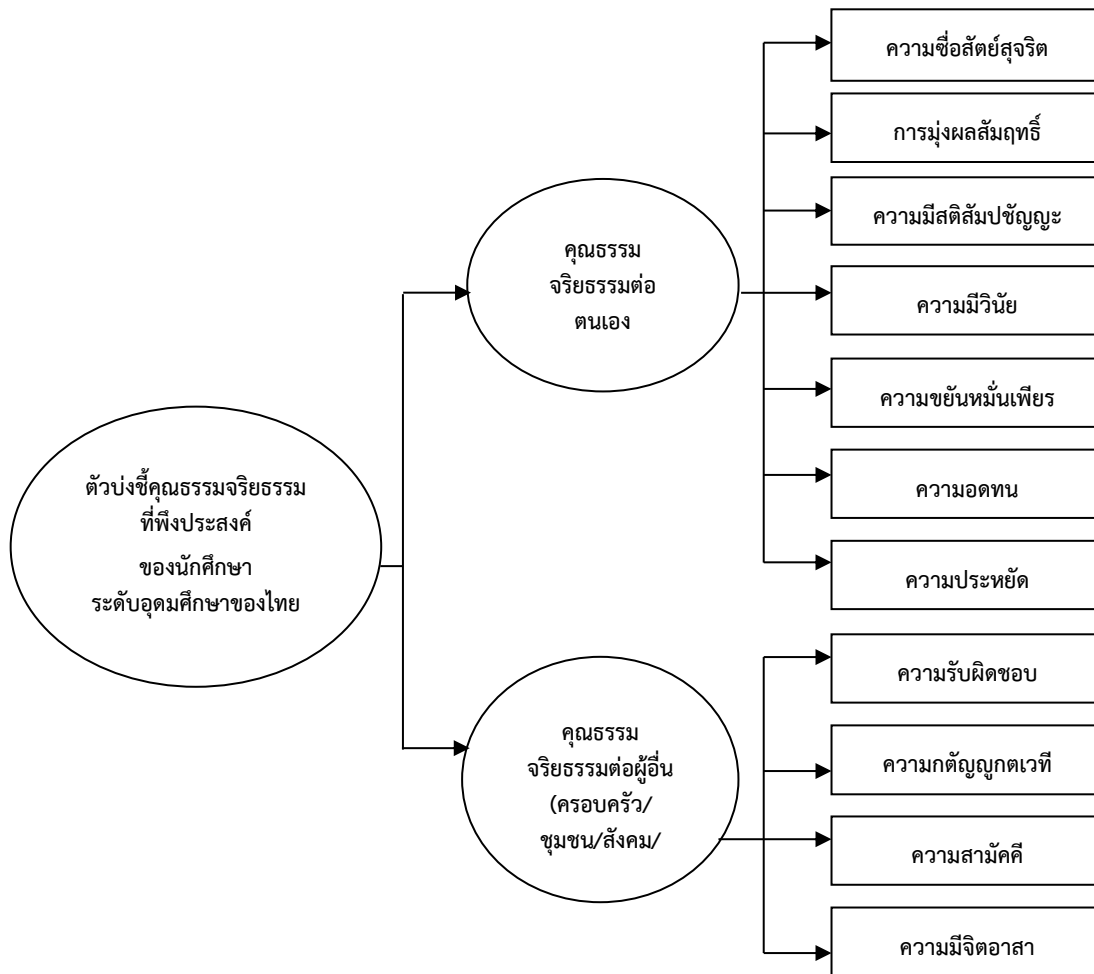
การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลักการในการวิเคราะห์ให้หลักการสังเคราะห์โดยการเปรียบเทียบสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้ง 4 กลุ่ม สรุปรวมส่วนที่เหมือนและวิเคราะห์นำเสนอส่วนที่ต่างกัน

ผลการวิจัย

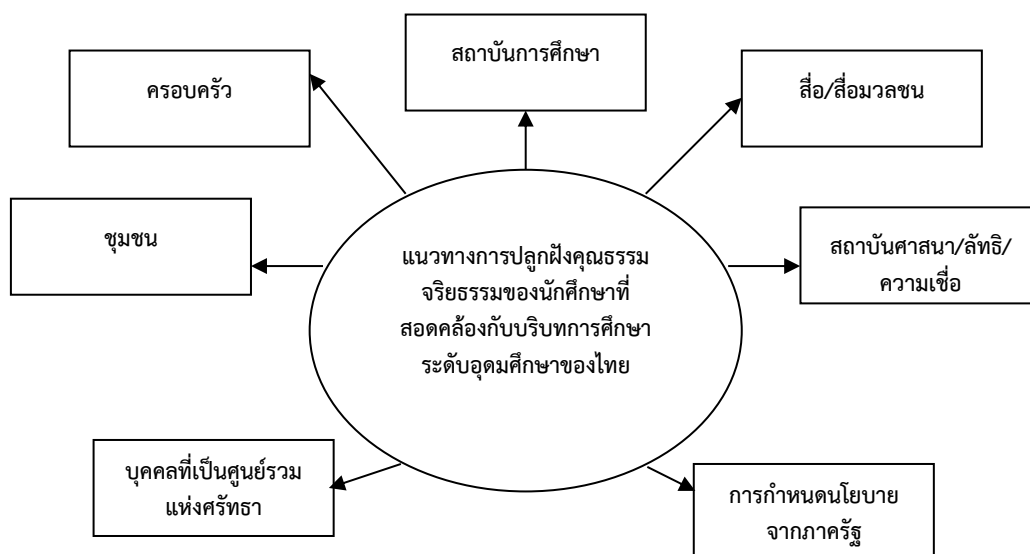
ผู้วิจัยแบ่งสาระการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. ผลการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ แนวทาง และเครื่องมือประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ผู้วิจัยสังเคราะห์กรอบตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจากเอกสารของไทยและต่างประเทศจำนวน 78 ฉบับ พบว่าองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง รวม 7 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด และตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ) รวม 4 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี และความมีจิตอาสา ดังภาพประกอบ 1 ส่วนแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย พบว่าควรมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านทางสถาบันการศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ สื่อมวลชน ชุมชน และบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 1 กรอบตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ แนวทาง และเครื่องมือประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย นำเสนอแยกเป็นสองหัวข้อ คือ 1) ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ แนวทาง และเครื่องมือประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ และ 2) ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจากข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ดังนี้

1) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 6 ท่าน พบว่า มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม (Appropriateness) และมีความเป็นไปได้ (Feasibility) ซึ่งเป็นไปตามบริบท (Context) ของการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของไทย เนื่องจากตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมีการพิจารณาทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นทำให้สามารถนำไปปรับหรือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเริ่มต้นน่าจะพัฒนาต่อตนเองก่อน และต่อผู้อื่นต่อไป นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการมิติคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย คือ มิติคุณธรรมจริยธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมตามแนวพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว โดยไกรยุทธ ธีรยาคินันท์ (2531) มิติคุณธรรมจริยธรรม โดยพระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต (2547) คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่ควรให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) มิติคุณธรรมจริยธรรม โดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2550) และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ รวม 78 ฉบับ และปรับให้เข้ากับบริบทของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย จึงทำให้ได้กรอบตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญบางท่านได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องของการปรับการใช้ภาษาของตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมบางตัว ส่วนเรื่องของความเป็นประโยชน์ (Utility) ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ท่านให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าชุดตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น ส่วนแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นนั้น เป็นแนวทางการผ่านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ผ่านทางสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ สื่อมวลชน ชุมชน และบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธานั้น มีประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยต่อไปได้จริง เนื่องจากพิจารณาจากทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับนักศึกษาจึงทำให้สามารถควบคุม หล่อหลอม และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าจากการศึกษาเรื่องแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นรูปธรรมคิดว่าส่งผลให้มีความตื่นตัวในเรื่องของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยเป็นการตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความถูกต้องเหมาะสมและความชัดเจนของการใช้ภาษาในข้อคำถาม และความเหมาะสมของรูปแบบของเครื่องมือประเมิน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่าเครื่องมือวิจัยมีความตรงเชิงเนื้อหาพิจารณาได้จาก ค่า IOC ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2) จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียความเหมาะสม (Appropriateness) พบว่าค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (mean = 4.02 - 4.57, S.D. = 0.19 - 0.72) โดยตัวบ่งชี้ความซื่อสัตย์

สุจริตมีความเหมาะสมมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือตัวบ่งชี้ความมีสติสัมปชัญญะ และตัวบ่งชี้ความมีจิตอาสา ส่วนด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) พบว่า ค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (Mean = 3.98 - 4.26, S.D. = 0.81 - 1.43) โดยตัวบ่งชี้การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความเป็นไปได้มากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือตัวบ่งชี้ความซื่อสัตย์สุจริต และตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบ สำหรับด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) พบว่าค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (Mean = 4.02 - 4.34, S.D. = 0.51 - 1.02) โดยตัวบ่งชี้ความซื่อสัตย์สุจริตมีความเป็นประโยชน์มากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบ และตัวบ่งชี้ความมีจิตอาสา

ส่วนผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียความเหมาะสม (Appropriateness) พบว่าค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (Mean = 4.12 - 4.49, S.D. = 0.34 - 0.98) โดยแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา มีความเหมาะสมมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ แนวทางผ่านครอบครัว และแนวทางสื่อ/สื่อมวลชน ส่วนด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) พบว่าค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (Mean = 4.11 - 4.73, S.D. = 0.79 - 1.26) โดยแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว มีความเป็นไปได้มากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือแนวทางผ่านสถาบันการศึกษา และแนวทางสื่อ/สื่อมวลชน สำหรับด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) พบว่าค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (Mean = 4.15 - 4.82, S.D. = 0.61 - 0.97) โดยแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อ/สื่อมวลชนมีความเป็นประโยชน์มากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ แนวทางผ่านสถาบันการศึกษา และแนวทางผ่านบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา ส่วนคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มละ 30 คน รวมจำนวน 120 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าข้อมูลของทุกตัวแปรมีความเที่ยงสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาอยู่ระหว่าง 0.8427 - 0.9614

2. ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้คือ

1) ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการประเมินสภาพปัจจุบันของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย จำแนกตามประเภทของคุณธรรมจริยธรรม พบว่าตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองสูงที่สุด (Mean = 2.19, S.D. = 0.83) รองลงมาคือตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (Mean = 2.07, S.D. = 0.66) ส่วนผลการประเมินสภาพปัจจุบันของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน ทั้ง 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.78 - 2.19 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมจากทุกกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า สภาพปัจจุบันของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ความอดทน (Mean = 2.16, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ความกตัญญูทวดเทวี (Mean = 2.15, S.D. = 0.48) และความขยันหมั่นเพียร (Mean = 2.10, S.D. = 0.78) และความมีวินัยเป็นอันดับสุดท้าย (Mean = 1.89, S.D. = 0.92)

ผลการประเมินเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย จำแนกตามประเภทของคุณธรรมจริยธรรม พบว่าตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองสูงที่สุด (Mean = 4.52, S.D. = 0.71) รองลงมาคือตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (Mean = 4.50, S.D. = 0.66) ส่วนผลการประเมิน

เป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.34 – 4.81 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมจากทุกกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า เป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ความมีวินัย (Mean = 4.73, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ความซื่อสัตย์สุจริต (Mean = 4.69, S.D. = 0.64) ความรับผิดชอบ (Mean = 4.59, S.D. = 0.39) และความประหยัดเป็นอันดับสุดท้าย (Mean = 4.38, S.D. = 0.59)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยด้วยสถิติการทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (Paired Sample T-Test) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง คือ ความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด และตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ) คือ ความรับผิดชอบ ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี และความมีจิตอาสา

2) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ยังจะต้องมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่ควรจะเป็นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย โดยเฉพาะคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมเบื้องต้น ทั้งนี้ คุณธรรมจริยธรรมเร่งด่วนที่ควรพัฒนาอย่างมาก คือ ความมีวินัย และความซื่อสัตย์สุจริต เนื่องจากเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันขาดในเรื่องของความมีวินัยมากที่สุด พิจารณาได้จากการที่นักศึกษาเข้ามาเข้าเรียนในปัจจุบันขาดเรื่องความมีวินัยด้านความตรงต่อเวลามาก การแต่งกายที่ผิดไปจากระเบียบวินัยของทางมหาวิทยาลัย การส่งงานของนักศึกษายังขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงานส่งอาจารย์ ส่วนด้านความซื่อสัตย์สุจริต นักศึกษาบางส่วนยังมีพฤติกรรมการลอกเลียนรายงานเพื่อนนักศึกษามาส่งอาจารย์ การมีพฤติกรรมที่ส่อในเรือของการทุจริตในการสอบ การพูดโกหกผู้ปกครองเพื่อออกจากบ้านไปเที่ยวหรือทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่การเรียน นอกจากนี้ คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ) คุณธรรมจริยธรรมเร่งด่วนที่ควรพัฒนาอย่างมาก คือ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี และความมีจิตอาสา เนื่องจากเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันขาดในเรื่องของความรับผิดชอบต่อมากที่สุด พิจารณาได้จากการขาดความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมายในชั้นเรียน การผลักความรับผิดชอบต่อการทำงานไปให้เพื่อน ขาดความรับผิดชอบต่อการทำกิจกรรมตามที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด ขาดความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมก็ยังมีทั้งขยะในที่ที่ไม่ควรทิ้ง ส่วนด้านความสามัคคี พิจารณาได้จากนักศึกษายังขาดการร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัยให้สำเร็จ มีความขัดแย้งในการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษา และด้านความมีจิตอาสา พิจารณาได้จากนักศึกษายังขาดการเสียสละเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย หรือกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยไม่มีการอาสาเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมดังกล่าว หรือการอาสาหรือช่วยเหลืออาจารย์ผู้สอน หรือผู้ปกครองเอง

3. ผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้คือ

1) ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณ เป็น 2 ส่วนคือ 1.1) ผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยในภาพรวม และ 1.2) ผลการวิเคราะห์แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามสถาบันการศึกษา

1.1) ผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย พบว่า แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยผ่านสถาบันการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 4.56, S.D. = 1.23) รองลงมาคือ ผ่านครอบครัว (Mean = 4.48, S.D. = 0.85) ผ่านสื่อ/สื่อมวลชน (Mean = 4.38, S.D. = 0.75) ผ่านสถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ (Mean = 4.27, S.D. = 0.26) ผ่านการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ (Mean = 4.21, S.D. = 0.91) ผ่านบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา (Mean = 4.18, S.D. = 0.42) และผ่านชุมชนเป็นอันดับสุดท้าย (Mean = 4.18, S.D. = 0.42)

1.2) ผลการวิเคราะห์แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามสถาบันการศึกษาด้วยการวิเคราะห์วงรอบข้อมูล พบว่า ร้อยละของตัวบ่งชี้ที่ต้องปรับเพิ่มเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามสถาบันการศึกษาได้เป็น 3 กลุ่ม ดังตาราง 1

1.2.1) กลุ่มสถาบันการศึกษา U1Sci U2Soc U3Sci U5Sci และ U6Sci ที่ต้องปรับเพิ่มตัวบ่งชี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา (EDUC) ร้อยละ 50.23, 41.69, 54.24, 39.76 และ 36.84 ตามลำดับ ปรับเพิ่มตัวบ่งชี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว (FAMI) ร้อยละ 46.11, 35.15, 48.32, 43.31 และ 32.71 ตามลำดับ ปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อ/สื่อมวลชน (MEDI) ร้อยละ 37.48, 42.83, 33.18, 38.56 และ 31.78 ตามลำดับ และปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ (RELI) ร้อยละ 36.32, 35.42, 29.89, 32.41, และ 29.67 ตามลำดับ

1.2.2) กลุ่มสถาบันการศึกษา U1Soc U3Soc และ U4Soc ที่ต้องปรับเพิ่มตัวบ่งชี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา (EDUC) ร้อยละ 51.26, 56.26 และ 48.24 ตามลำดับ ปรับเพิ่มตัวบ่งชี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว (FAMI) ร้อยละ 38.84, 31.45 และ 39.44 ตามลำดับ ปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อ/สื่อมวลชน (MEDI) ร้อยละ 29.26, 21.34 และ 18.74 ตามลำดับ ปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ (RELI) ร้อยละ 18.58, 19.67 และ 21.67 ตามลำดับ และปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ (POLI) ร้อยละ 12.32, 10.87 และ 12.45 ตามลำดับ

1.2.3) กลุ่มสถาบันการศึกษา U2Sci U4Sci U5Soc และ U6Soc ที่ต้องปรับเพิ่มตัวบ่งชี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา (EDUC) ร้อยละ 49.32, 53.56, 43.78 และ 44.13 ตามลำดับ ปรับเพิ่มตัวบ่งชี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว (FAMI) ร้อยละ 33.18, 41.56, 33.67 และ 31.32 ตามลำดับ ปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อ/สื่อมวลชน (MEDI) ร้อยละ 37.48, 42.83, 33.18, 38.56 และ 31.78 ตามลำดับ ปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา (PERS) ร้อยละ 16.32, 8.78, 12.44 และ 10.23 ตามลำดับปรับเพิ่มการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านชุมชน (COMM) ร้อยละ 12.65, 8.31, 11.78 และ 9.94 ตามลำดับ

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามสถาบันการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์วงรอบข้อมูล

สถาบันการศึกษา	ร้อยละของตัวบ่งชี้ที่ต้องปรับเปลี่ยน						
	EDUC	FAMI	MEDI	RELI	POLI	PERS	COMM
กลุ่มที่ 1 ปรับเพิ่ม EDUC FAMI MEDI RELI							
U1Sci	50.23	46.11	37.48	36.32			
U2Soc	41.69	35.15	42.83	35.42			
U3Sci	54.24	48.32	33.18	29.89			
U5Sci	39.76	43.31	38.56	32.41			
U6Sci	36.84	32.71	31.78	29.67			
กลุ่มที่ 2 ปรับเพิ่ม EDUC FAMI MEDI RELI POLI							
U1Soc	51.26	38.84	29.26	18.58	12.32		
U3Soc	56.26	31.45	21.34	19.67	10.87		
U4Soc	48.24	39.44	18.74	21.67	12.45		
กลุ่มที่ 3 ปรับเพิ่ม EDUC FAMI MEDI PERS COMM							
U2Sci	49.32	33.18	33.62			16.32	12.65
U4Sci	53.56	41.56	30.73			8.78	8.31
U5Soc	43.78	33.67	29.45			12.44	11.78
U6Soc	44.13	31.32	28.76			10.23	9.94

2) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยมีหลายรูปแบบ โดยแนวทางหลัก ๆ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา ครอบครัว สื่อ/สื่อมวลชน สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ ชุมชน และบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา โดยให้ความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษาเป็นแนวทางที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ครอบครัว และสื่อ/สื่อมวลชน ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษาจะให้ผลดีที่สุด เนื่องจากสถาบันการศึกษาจะใกล้ชิดกับนักศึกษาในวัยเรียนมากที่สุด และสามารถปลูกฝังหรือส่งเสริมให้นักศึกษาในหลายแนวทาง ได้แก่ การสอนแบบสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมหรือจัดโครงการเพื่อส่งเสริมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในมหาวิทยาลัยและร่วมกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย การอบรมสั่งสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม การทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีของอาจารย์และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา สำหรับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นเนื่องจากครอบครัวเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ใกล้ชิดกับนักศึกษา จึงสามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง ด้วยการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ลูกหลาน การชี้แนะตัวอย่างของการดำเนินชีวิตที่ดีและที่ไม่ดีในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูกหลาน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีแก่ลูกหลาน ส่วนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อ/สื่อมวลชน เนื่องจากนักศึกษาในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับสื่อ/

สื่อมวลชนค่อนข้างมาก ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ สื่อที่เป็นสื่อสังคมออนไลน์ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่นักศึกษาในเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ทาง การควรมีการกำหนดนโยบายโดยเพิ่มรูปแบบของเนื้อหา/รายการ ที่ส่งเสริมเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น และควรมีการควบคุมดูแลเนื้อหา/รายการที่ทำให้คุณธรรมจริยธรรม ของคนในสังคมถดถอยลง

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย
ด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ (Multi-Level Analysis) ในการวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ 2 ระดับคือ 1) ระดับบุคคล (Micro Level) และ 2) ระดับมหาวิทยาลัย (Macro Level) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยในระดับบุคคล คือ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผ่านครอบครัว โดยมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($t = 2.548, 2.317$ และ 2.218 ตามลำดับ) และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยในระดับมหาวิทยาลัย คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ตัวแปรการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และตัวแปรการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว โดยมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 5.423, 5.138$ และ 4.821 ตามลำดับ) ทั้งนี้ตัวแปรอิสระการเข้าร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ตัวแปรการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และตัวแปร การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัวร่วมกันอธิบายความผันแปรของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยได้ ร้อยละ 50.32

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย” ผู้วิจัยสรุปประเด็นอภิปรายผลการวิจัยรวม 4 หัวข้อ มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. ตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ผลการสังเคราะห์รอบคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยและ แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย จากการสังเคราะห์จากเอกสารของประเทศไทยและต่างประเทศจำนวน 78 ฉบับ พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม ต่อตนเอง รวม 7 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด และตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ ประเทศชาติ) รวม 4 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความกตัญญูต่เวทียุติ ความสามัคคี และความมีจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่ควรให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาเฉพาะคุณธรรมจริยธรรมระดับบุคคล นอกจากนี้ งานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2550); นางลักษณ์ ใจฉลาด (2553); Sherblom (2012); Ethics Research Center (2005); Cline (2006); DeMoor และ Gerrit (2011); Koh (2012); California State University และ Bonner Center for Character Education (2006) ศึกษาการสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมทั้งในระดับบุคคล

ระดับวิชาชีพ และระดับสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง และตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่นที่พิจารณาทั้งต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาของไทย ทั้งนี้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ จึงทำให้มีการให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด โดยคุณธรรมจริยธรรมที่ควรพัฒนาอย่างมากคือ ความมีวินัย และความซื่อสัตย์สุจริต และตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ) รวม 4 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความกตัญญู กตเวที ความสามัคคี และความมีจิตอาสา โดยคุณธรรมจริยธรรมที่ควรพัฒนาอย่างมากคือความรับผิดชอบ ความสามัคคี และความมีจิตอาสา

ส่วนแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย พบว่าควรมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านทางสถาบันการศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ สื่อมวลชน ชุมชน และบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมคือ ปัจจัยด้านนักศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักขณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตังจิตระเจริญกุล (2550) ศึกษาการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ผลการวิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับตนเอง ระดับครอบครัวและระดับสังคม พบว่าความสำคัญของบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับตนเองมาจากการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนจากโรงเรียน การเลียนแบบบุคคลสำคัญที่มีคุณธรรม การปฏิบัติธรรมะ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ การไปวัดเป็นประจำ การอ่านคอลัมน์ธรรมะจากหนังสือพิมพ์ และการใช้อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยของจุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ (2549) Krettenauer, Campbell และ Hertz (2013) ศึกษาเรื่องการวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรมควรส่งเสริมผ่านครอบครัว ศาสนา และชุมชน นอกจากนี้ งานวิจัยของสมณทนา สอนผลรัตน์ (2550); Lumpkin (2008); Koh (2012); University of Bristol, Teaching Support Unit (2005); Zhu (2006) พบว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมทำได้โดยผ่านรูปแบบการสอนและการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อมวลชน จากงานวิจัยของ Wonderly (2009) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านทางสถาบันการศึกษา ครอบครัว สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ สื่อมวลชน ชุมชน และบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา

2. ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ผลประเมินสภาพปัจจุบันของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย เปรียบปริมาณจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.78 - 2.19 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมจากทุกกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า สภาพปัจจุบันของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ความอดทน รองลงมาคือ ความกตัญญูกตเวที และความขยันหมั่นเพียร ความประหยัดและความมีจิตอาสา ความมีสติสัมปชัญญะ ความสามัคคี การมุ่งผลสัมฤทธิ์และความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีวินัยเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนผลการประเมินเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.34 - 4.81

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมจากทุกกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า เป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือตัวบ่งชี้ความมีวินัย รองลงมาคือความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความอดทนและความมีจิตอาสา ความขยันหมั่นเพียร และความประหยัด เป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง คือ ความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีวินัยความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด และตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ) คือ ความรับผิดชอบ ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี และความมีจิตอาสา จะเห็นได้ว่าผลจากการประเมินเชิงปริมาณสอดคล้องกับผลการประเมินเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ปกครอง โดยผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ยังจะต้องมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่ควรจะเป็นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ (2550); Mayhew (2012); Hill (2013); Ben-Porath และ Sigal (2013); Drews (2003); นางลักษณ์ ใจฉลาด (2553); กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ (2553); จักรพันธ์ จันทรเจริญ (2551); นางลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรเจริญกุล (2550) ที่ประเมินคุณธรรมจริยธรรมในสภาพปัจจุบันว่าค่อนข้างอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดเป้าหมายคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่สูง โดยเฉพาะคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมเบื้องต้น ทั้งนี้คุณธรรมจริยธรรมเร่งด่วนที่ควรพัฒนาอย่างมาก คือ ความมีวินัย และความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้ คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ) คุณธรรมจริยธรรมเร่งด่วนที่ควรพัฒนาอย่างมาก คือ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี และความมีจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับตัวบ่งชี้คุณธรรมที่ควรเฝ้าระวังในสังคมไทยจากงานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2550) ซึ่งทางผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรเร่งพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

3. แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

ผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยเชิงปริมาณ พบว่าแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยผ่านสถาบันการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผ่านครอบครัว ผ่านสื่อ/สื่อมวลชน ผ่านสถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ ผ่านการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ ผ่านบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา และผ่านชุมชนเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาด้วยการวิเคราะห์วงรอบข้อมูลจำแนกตามสถาบันการศึกษา พบว่า ในภาพรวมของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยควรปรับเปลี่ยน คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยผ่านสถาบันการศึกษา ครอบครัว สื่อ/สื่อมวลชน สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา และชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรให้นโยบายหรือแนวทางดังกล่าวในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา และสอดคล้องกับผลการประเมินเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 4 กลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่า แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยมีหลายรูปแบบ โดยแนวทางหลัก ๆ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา ครอบครัว สื่อ/สื่อมวลชน สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ ชุมชนและบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา โดยให้ความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษาเป็นแนวทางที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ครอบครัว และสื่อ/สื่อมวลชน

ทั้งนี้แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาผ่านสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจะให้ผลดีที่สุด เนื่องจากสถาบันการศึกษาจะใกล้ชิดกับนักศึกษาในวัยเรียนมากที่สุด และสามารถปลูกฝังหรือส่งเสริมให้นักศึกษาในหลายแนวทาง ได้แก่ การสอนแบบสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมหรือจัดโครงการเพื่อส่งเสริมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในมหาวิทยาลัยและร่วมกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย การทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีของอาจารย์และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา สำหรับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว ซึ่งเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ใกล้ชิดกับนักศึกษา จึงสามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษาได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง ด้วยการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ลูกหลาน การชี้แนะตัวอย่างของการดำเนินชีวิตที่ดีและไม่ดีในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูกหลาน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีแก่ลูกหลาน ส่วนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อ/สื่อมวลชน เนื่องจากนักศึกษาในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับสื่อ/สื่อมวลชนค่อนข้างมาก ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ สื่อที่เป็นสื่อสังคมออนไลน์ ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่นักศึกษาในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ทางควรมีการกำหนดนโยบายโดยเพิ่มรูปแบบของเนื้อหา/รายการที่ส่งเสริมเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ตลอดจน ควรมีการควบคุมดูแลเนื้อหา/รายการที่ทำให้คุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมถดถอยลง สำหรับแนวทางผ่านสถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อด้วยการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้ามาช่วยงานของศาสนสถาน ควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีจิตอาสาแก่สังคม การจัดการทำบุญตามประเพณีต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน และการจัดโครงการอบรมร่วมกับทางพระนักเทศน์ให้นักศึกษามีความเข้าใจคุณธรรมจริยธรรม ส่วนแนวทางการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ ควรมีการกำหนดให้การปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นวาระแห่งชาติ การกำหนดให้มีหน่วยงานเฝ้าระวังคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยทุกกลุ่มรวมทั้งกลุ่มนักศึกษา และให้รางวัลแก่ผู้ทำความดีทางด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจนเพื่อสนับสนุนการทำความดี สำหรับแนวทางผ่านบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาด้วยการนำนักจัดรายการโทรทัศน์ที่มีชื่อเสียงและมีความประพฤติดีมาเป็นต้นแบบที่ดีในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา การนำดารา และการนำพระ/นักบวชที่มีชื่อเสียงและมีความประพฤติดีมาเป็นต้นแบบที่ดีในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา และแนวทางผ่านชุมชนด้วยการนำคนในชุมชนมาถ่ายทอดเรื่องการทำความดี การให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านความกตัญญูร่วมกับชุมชน และให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรให้นโยบายหรือแนวทางดังกล่าวในส่วนที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

จากการวิเคราะห์ปัจจัย/เงื่อนไขที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ (Multi-Level Analysis) พบว่า ปัจจัยระดับบุคคลและระดับมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย คือ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษาของไทยได้ร้อยละ 50.32 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล (2550) ได้วิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับตนเอง ระดับครอบครัว และระดับสังคม โดยบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมาจากการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนจากโรงเรียนการเลียนแบบบุคคลสำคัญที่มีคุณธรรม การปฏิบัติธรรมะ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ การไปวัดเป็นประจำ และการอ่านคอลัมน์ธรรมะจากหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และผ่านครอบครัวส่งผลทางบวกกับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ (2550); อาภรณ์ พลเสน (2550); ฉลอง ชาตอุปราช (2552); Seider, Novick และ Gomez (2013); Mayhew และ Matthew (2012); Ben-Porath และ Sigal (2013); Walker, Hennig, และ Kavettanauer (2000); Koh (2012) ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรให้ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ตลอดจนมีการตรวจสอบความเหมาะสมของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยดังกล่าวทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้ได้ชุดของตัวบ่งชี้และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ได้
2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและเป้าหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยแตกต่างกันทุกตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง คือ ความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด และตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมต่อผู้อื่น (ครอบครัว/ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ) คือ ความรับผิดชอบ ความกตัญญูต่อบุคคล ความสามัคคี และความมีจิตอาสา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว
3. จากผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย พบว่า แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาผ่านสถาบันการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือครอบครัว สื่อ/สื่อมวลชน สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาด้วยการวิเคราะห์วงรอบข้อมูลจำแนกตามสถาบันการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยควรปรับเปลี่ยน คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยผ่านสถาบันการศึกษา ครอบครัว สื่อ/สื่อมวลชน สถาบันศาสนา/ลัทธิ/ความเชื่อ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา และชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรให้นโยบายหรือแนวทางดังกล่าวในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยต่อไป

4. จากการวิเคราะห์หุ้ระดับปัจจัยระดับบุคคลและระดับมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย คือ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านครอบครัว ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษาด้วยการสอนแบบสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหรือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมด้วย และการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน. (2553). *คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อ.เทค.) ระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จังหวัดชลบุรี*. การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไกรยุทธ ชีรตยาสินันท์. (2531). *แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรพันธ์ จันทรเจริญ. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย*. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรพันธ์ จันทรเจริญ. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2549). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- ฉลอง ขาทรุประชีวิน. (2552). *การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2553). *รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาไทย*. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตังจิตรเจริญกุล. (2550). *การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- นงลักษณ์ วิรัชชัย ศจีมาจ ณ วิเชียร และพิศสมัย อรทัย. (2550). *การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต รศรินทร์ เกรย์ รัตนพร อินทรเพ็ญ และ วรณภา อารีย์. (2550). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยอาศัยแนวทางพระบรมราโชวาทเรื่องคุณธรรม 4 ประการเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้วิถี “เศรษฐกิจพอเพียง”*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รายงานการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย*. วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

- สมณธา สอนผลรัตน์. (2550). *การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3*. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภรณ์ พลเสน. (2550). *ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพหุของคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของราชนาวิไทย*. ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ben-Porath & Sigal. (2013). Deferring Virtue: The New Management of Students and the Civic Role of Schools. *Theory & Research in Education*, 11(2), 111-128.
- California State University and Bonner Center for Character Education. (2006). *Virtues and Character Recognition Award: 2006 Elementary Schools*. Retrieved from: http://www.education.csufresno.edu/bonnercenter/Award%20Programs/A_P_VCRAESA06.pdf.
- Cline, A. (2006). *Virtue ethics: morality and character*. Retrieved from: <http://www.atheism.about.com/od/ethicalseystems/a/virtueethics.htm>.
- De Moor & Gerrit. (2011). Supporting Moral Development: The Virtues Project. *Reclaiming Children & Youth*, 20(2), 54-57.
- Drews, C. (2003). *Methodology of the morality index*. Retrieved from: <http://www.moralityindex.com/methodology.html>.
- Ethics Research Center. (2005). *Common Ethics Code Provision*. Retrieved from: <http://www.ethics.org/commonprovisions.html>.
- Hill. (2013). Two Conceptions of Virtue. *Theory & Research in Education*, 11(2), 167-186.
- Koh. (2012). Moral Development and Student Motivation in Moral Education: A Singapore study. *Australian Journal of Education*, 83-101.
- Krettenauer, T., Campbell, S., & Hertz, S. (2013). Moral Emotions and the Development of the Moral Self in Childhood. *European Journal of Developmental Psychology*, 10(2), 159-173.
- Lumpkin, A. (2008). Teachers as Role Models Teaching Character and Moral Virtues. *The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*. 79(2), 45-49.
- Mayhew. (2012). A Multilevel Examination of the Influence of Institutional Type on the Moral Reasoning Development of First-Year Students. *Journal of Higher Education*, 83(3), 367-388.
- Seider, S., Novick, S., Gomez, J. (2013). The Effects of Privileging Moral or Performance. *Journal of Early Adolescence*. 33(6), 786-820.
- Sherblom, Stephen A. (2012). What Develops in Moral Development? A Model of Moral Sensibility. *Journal of Moral Education*, 41(1), 117-142.
- University of Bristol, Teaching Support Unit. (2005). *Characteristics of Excellence Teaching*. Retrieved from: <http://www.bris.ac.uk/tsu/lta/ltlinks/excellent.html>.
- Walker, L. J., Hennig, K.H., & Kavettanauer, T. (2000). Parent and Peer Context for Children's Moral Reasoning Development. *Child Development*, 71(4), 1033-1048.

Wonderly, Monique. (2009). Children's Film as Instrument of Moral Education. *Journal of Moral Education*, 38(1), 1-15.

Zhu, Xiaoman. (2006). Moral Education and Values Education in Curriculum Reform in China. *Frontiers of Education in China*, 191-200.

Translated Thai References (ส่วนที่แปลจากอ้างอิงภาษาไทย)

Chartuprachewin, C. (2009). *Development Strategies for developing desired moral of students in higher education institutes*. Ph.D. Education. Naresuen University.

Jancharoen, J. (2008). *The Development of Students' Moral of Rakthai Technology and Business Administration School*. M.Ed. Mahasarakham University.

Jichalad, N. (2010). *Model of Strengthen Moral Students in Thailand*. Ph.D. Education. Naresuen University.

Kittisuksatit, S. et al. (2007). *Research and Development the Cultivating Moral Process of the Royal Guidance based on Four Learning Aspects "Sufficient economy"*. Institute for Population and Social Research, Mahidol University.

Office of the National Economic and Social Development Board. (2011). *The National Economic and Social Development Plan (The Eleventh Plan: 1012-2016)*. Bangkok.

Office of the Education Council. (2007). *Strengthening the moral in education system of Thailand*. V.T.C. Communication.

Ponsen, A. (2007). *Results of a multivariate analysis of moral virtues to develop guidelines for moral virtues enhancement of royal Thai navy*. M.Ed. Chulalongkorn University.

Poonpattrachewin, J. (2003). *Research and Development the process to creating moral*. Bangkok: Moral Center.

Suanpholrat, S. (2007). *A Construction of Guidance Activity Teaching Package for Moral and Ethical Development of the Third Level – Secondary Education Students*. M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Teeratayakeenan, K. (1988). *Works on the human resources development of the King*. Bangkok: Institute of Thai Studies. Chulalongkorn University.

Ungkanavin, K. (2010). *Morality and ethics of the Eastern School of Technology (E. Tech.) Certificate and Diploma Degree in Chonburi province*. Burapa University.

Wiratchai, N., Na Wichien, S. & Oratai, P. (2007). *Exploration and Synthesis of indicator of Moral and Ethics*. Bangkok: Moral Center.

Wiratchai, N., & Tangchitcharoenkhul, R. (2007). *Analysis of the Moral's Changing Trends of Thai People*. Bangkok: Moral Center.

3SRi